L'OBRA DEFENSA LA UNITAT DE LA LLENGUA CATALANA

Henry Ettinghausen

Catedràtic d'estudis hispànics. Convidat per l'Associació Noves Bases de Manresa

Però si ja ho deia en Despuig!

¿A quina època van començar a emprenyar-se els catalans amb Castella? ¿Al segle XVIII, amb la guerra de Successió? ¿Al segle XVII, amb la guerra dels Segadors? No! Com a mínim, a mitjan segle XVI. Ho deixa ben clar Cristòfol Despuig en els seus gloriosament genials *Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa*, escrits l'any 1557. L'edició en català és d'Enric Querol i Josep Solervicens (Abadia de Montserrat, 2011). Despuig no va ser només un autor realment extraordinari, sinó que també va fer d'altres coses fora del normal, com ara participar en les guerres entre diferents faccions de la seva ciutat, presidir la seva cort de justícia i fer cremar la casa de l'algutzir de la Inquisició tortosina.

ALS 'COL·LOQUIS' ENS REGALA la invenció de mitja dotzena de converses mantingudes per dos ciutadans tortosins, Lívio i Fàbio, amb un cavaller valencià, Don Pedro, sobre tota mena de qüestions. Despuig no tenia pèls a la llengua. A l'obra es critica el refús per part del bisbe de Tortosa de contribuir financerament a la caritat i a les obres que s'estan fent a la catedral. Quant al papa, al parer de Lívio, senzillament "*també és home com tots*".

UNA BONA PART DELS 'COL·LOQUIS' es dedica a denunciar i rebatre les deformacions intencionades del paper exercit per Catalunya en la història d'Espanya comeses per historiadors castellans contemporanis. Lívio acusa molts d'ells de confondre Espanya amb Castella: "*Per fer gloriosa la sua pròpia nació no dubten d'escriure mentires.*" Referint-se a la prepotència castellana envers els catalans, els aragonesos i els valencians –"*estos castellans s'ho beuen tot*", "*ells a soles creuen ser en lo món*"– Lívio pronostica que "*si ara veiem manar los castellans, demà veurem que seran manats* [...] *i aprofitar-los ha poc la llàvia que tenen*". A més, Lívio no ho dubta ni per un moment: "*Los de Catalunya han tingut en tot temps més obres que paraules, lo que contrari és en los castellans, que tot temps han tingut més paraules que obres.*"

Els 'Col·loquis' de Despuig són l'obra més moderna i accessible de la literatura catalana antiga

ELS 'COL·LOQUIS' DEFENSEN, a més, la unitat de la llengua catalana, enfront dels termes *llemosí* i *valencià*, i també la seva dignitat. A la dedicatòria de l'obra, Despuig declara: "*No he volgut escriure-la en llengua castellana per no mostrar tenir en poc la catalana i també per no valer-me de llengua estranya per a llustrar i defensar la naturalesa pròpia.*" I és el valencià Don Pedro qui es queixa que la noblesa barcelonina hagi abandonat el català, perquè és més fi parlar en castellà. Don Pedro, per altra part, també contesta el tòpic de ser els catalans garrepes.

SI TOTS AQUESTS TEMES són d'una actualitat estrepitosa, no en són menys les fervents lloances fetes per Fàbio dels peixos, ocells, animals de caça, bolets, cereals i arbres de les riberes de l'Ebre, demostrant Despuig els seus coneixements i passió no tan sols per la natura del seu entorn sinó també pels noms de la seva fauna i flora. I fins i tot de les eixàrcies utilitzades pels pescadors ebrencs, de les quals anomena un parell de dotzenes –*boligs*, *rebordes*, *carassons*, *tonaires*, *boletxes*, *arcinals*, *reixagues*, *camallocs*, *mornells*, *ventoles*, etc.–, moltes de les quals ja no es pot saber ni a quins enginys es referien. De fet, els *Col·loquis* deuen ser la millor proclamació mai feta de la riquesa natural del delta de l'Ebre.

PER CERT, AQUESTS ESPLÈNDIDS *Col·loquis* de Cristòfol Despuig –sens dubte, l'obra més moderna i accessible de la literatura catalana antiga– estan a punt de publicar-se en anglès, en la primera traducció mai feta de l'obra (Támesis Books/Editorial Barcino).

Font: biblioteca.tortosa.cat